

Ministerie van Financiën
Zijne Excellentie mr. W.B. Hoekstra

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Zijne Excellentie mr. F.B.J. Grapperhaus

Ingediend via internet:

<https://www.internetconsultatie.nl/verwijzingsportaalbankgegevenswijziging>

Den Haag, 29 november 2021

Betreft: Reactie op de internetconsultatie van de Wijzigingswet
verwijzingsportaal bankgegevens

Kenmerk: SvdP/MIC 329-1123

Geachte heer Hoekstra, geachte heer Grapperhaus,

De KBvG heeft kennisgenomen van het wetsvoorstel behorende bij de internetconsultatie Wijzigingswet verwijzingsportaal bankgegevens.

In de parlementaire behandeling van het Wetsvoorstel herziening beslag- en executierecht is vanuit wetenschap, politiek en rechtspraak veel aandacht gevraagd voor het aansluiten van de gerechtsdeurwaarder op het verwijzingsportaal. In het wetgevingsoverleg heeft de minister voor Rechtsbescherming vorig jaar toegezegd om serieus naar aansluiting van de gerechtsdeurwaarders te zullen kijken omdat dit hun werk beter en rechtvaardiger maakt.¹ Vandaag nog heeft de minister aan die toezegging gerefereerd, namelijk in antwoord op de Kamervragen van Van Nispen.²

Bij het instellen van het verwijzingsportaal was het doel primair het bestrijden van witwassen en financieren van criminaliteit die ondermijnend is voor de samenleving. In het onderhavige wetsvoorstel is uitbreiding aan de orde, namelijk voor de autoriteiten belast met de inning van overheidsvorderingen. Een goede gelegenheid om de gerechtsdeurwaarder toe te voegen, als autoriteit belast met de executie van civielrechtelijke titels. En daarmee opvolging te geven aan de toezegging van de minister voor Rechtsbescherming en de breed gedragen steun vanuit wetenschap, politiek en rechtspraak.

¹ Kamerstukken II, 35 225, nr. 20, p. 59. Kamerstukken II, 35 249, nr. 10.

² Antwoorden Kamervragen inzake mogelijk onterecht in rekening gebrachte kosten door de deurwaarder, 29 november 2021, kenmerk 3563015 (vraag 6).

De KBvG verzoekt u daarom om de gerechtsdeurwaarder op te nemen als bevoegde autoriteit als bedoeld in artikel 1 van het Besluit verwijzingsportaal bankgegevens.

Dit brengt de belangrijke maatschappelijke voordelen met zich mee:

1. De reeds bestaande bevoegdheid om banken te bevragen wordt effectief ingericht
2. Het onttrekken van vermogen aan verhaal wordt tegengegaan
3. Er worden geen zinloze bankbeslagen gelegd ten laste van schuldenaren die onvoldoende saldo hebben
4. De gerechtsdeurwaarder is in staat om het juiste beslagvrij bedrag vast te stellen

Hoewel deze punten in eerdere consultatiestukken van de KBvG aan de orde zijn geweest, licht ik ze hieronder kort toe.

I. Effectief inrichten bevraging 475aa Rv

Het dit kalenderjaar in werking getreden artikel 475aa Rv geeft de gerechtsdeurwaarder de bevoegdheid om aan een bank te vragen of een schuldenaar, ten laste van wie beslag gelegd mag worden, een rekening bij die bank aanhoudt. De regeling heeft onder meer als doel dat het voor een schuldenaar minder eenvoudig wordt om vermogen aan verhaal te onttrekken en dat onnodige beslagen worden voorkomen.

Op dit moment gebeurt het bevragen van banken door gerechtsdeurwaarders veelal handmatig en op individuele basis. Er zijn zo'n 70 banken in Nederland. Gerechtsdeurwaarders hebben zo'n 3,5 miljoen dossiers in beheer. Het mag duidelijk zijn dat de grote hoeveelheid individuele bevragingen voor zowel gerechtsdeurwaarders als voor banken zorgt voor een zware en onnodige administratieve last. Daarnaast is het nauwelijks mogelijk om een totaaloverzicht te verkrijgen dat bovendien actueel is. De bestaande bevoegdheid kan effectief worden ingericht door aansluiting van de gerechtsdeurwaarder als bevoegde autoriteit voor het verwijzingsportaal. Net zoals de Belastingdienst en het CJIB toegang hebben of krijgen ten behoeve van de inningen die aan hen zijn opgedragen.

De bevoegdheid van de gerechtsdeurwaarder om banken te bevragen, bestaat in het kader van EAPO al langer als de schuldeiser in een andere EU-lidstaat woonplaats heeft.³ In de memorie van toelichting van de Uitvoeringswet EAPO is destijds opgemerkt dat als er in de toekomst in een register zou worden voorzien waaruit alle

³ Uitvoeringswet verordening Europees bevel tot conservatoir beslag op bankrekeningen. In artikel 5 is geregeld de bevoegdheid voor de gerechtsdeurwaarder een informatieverzoek tot het verkrijgen van rekeninginformatie in te dienen bij in Nederland gevestigde banken als bedoeld in art 4 lid 2 van de EAPO Verordening (EU) nr. 655/2014, PbEU 2014, L 189).

Nederlandse bankrekeningnummers raadpleegbaar zijn, gekozen kan worden voor de implementatie dat de bevraging ziet op alle banken van Nederland en het recht van de informatie-instantie (de gerechtsdeurwaarder) om toegang te krijgen tot de relevante informatie die de overheid in registers of op andere wijze bijhoudt.⁴

Door aansluiting kan meteen een oplossing worden gevonden voor een vervelende fout die in de wet is geslopen. In artikel 475aa Rv is opgenomen dat bevragd wordt of een bank 'geldmiddelen van de schuldenaar onder zich heeft'. Uit de memorie van toelichting blijkt echter dat bedoeld wordt dat bevragd kan worden of de schuldenaar bij de bank één of meer rekeningen aanhoudt.⁵ Dat het laatste de bedoeling van de wetgever is blijkt ook uit de EAPO-regeling waar de nationale regeling op is gebaseerd. De fout zorgt in de praktijk voor onduidelijkheid en dus voor een ineffectieve regeling. Als de gerechtsdeurwaarder een bank bevragt en de schuldenaar wel rekeninghouder is maar op het moment van bevraging een roodstand heeft, antwoordt de ene bank 'ja' omdat hij rekeninghouder is en de andere bank 'nee' omdat er geen geldmiddelen zijn. Het spreekt voor zich dat deze onduidelijkheid de regeling ondergraaft. Moet de gerechtsdeurwaarder de bank dan periodiek bevragen?

II. Tegengaan onttrekken van vermogen

Om succesvol beslag te kunnen leggen op tegoeden moet bekend zijn bij welke banken een schuldenaar één of meerdere rekeningen aanhoudt en wat het saldo op die rekeningen is. Om succesvol beslag te leggen op vorderingen van de verweerder op overige derden (zoals zijn opdrachtgevers en dus zijn debiteuren), om te achterhalen waar de verweerder zijn vermogen heeft en om het onttrekken van dat vermogen tegen te gaan, moet bekend zijn van en naar welke rekeningen geldbedragen zijn overgemaakt.

Met rekening-, saldo- en transactie-informatie kan de executie efficiënter worden ingericht, kan de gerechtsdeurwaarder objectief vaststellen of iemand niet wil of niet kan betalen en wordt er dus daadwerkelijk rekening gehouden met de specifieke omstandigheden van het geval. Daarmee worden kosten voorkomen, burgers beschermd en beslissingen van rechters gerealiseerd. Er wordt dan dus daadwerkelijk recht gebracht.

Tenslotte de privacy. Omdat de bescherming van vertrouwelijke informatie moet worden gegarandeerd, kan deze niet worden geraadpleegd door burgers, bedrijven en instellingen. De gerechtsdeurwaarder is echter een bestuursorgaan, belast met een staatsaak. Hij mag de informatie alleen verkrijgen als deze noodzakelijk en proportioneel is met betrekking tot die taak. Daarbij is de gerechtsdeurwaarder zoals bekend onderworpen aan toezicht en tuchtrecht en worden de door hem uitgevoerde bevragingen periodiek gecontroleerd op rechtmatigheid. Tenslotte valt

⁴ Kamerstukken II 2015/2016, 34 362, nr. 3, p. 12.

⁵ Kamerstukken II 2018/2019, 35 225, nr. 3, pp. 3, 28, 29 en 48.

de gerechtsdeurwaarder voor wat betreft onder meer de geheimhouding onder de reikwijdte van de Algemene wet bestuursrecht.

III. Voorkomen zinloze bankbeslagen en bijbehorende kosten

De invoering van artikel 475aa Rv heeft inmiddels geleid tot een flinke terugloop in het aantal bankbeslagen. Hoe meer informatie de gerechtsdeurwaarder heeft, hoe doelmatiger hij zijn taak immers uit kan voeren.

Waar in de eerste helft van 2020 nog 64.400 bankbeslagen werden gelegd,⁶ liep dit in dezelfde periode van 2021 terug tot 49.900.⁷ In aanmerking genomen dat de kosten van beslag en de daaropvolgende betekening ongeveer € 280,00 bedragen, gaat het nu al om een besparing van zo'n € 8.000.000,= per jaar aan executiekosten.

Het aantal beslagen gaat beduidend verder omlaag als ook de saldo-informatie onderdeel uit maakt van de bevraging en het antwoord daarop. Er wordt dan namelijk geen beslag meer gelegd als het saldo ontoereikend is. Elk beslag is dan zo gezegd 'raak'.

Omdat een banksaldo doorgaans fluctueert is het dan wel wenselijk dat die informatie real-time wordt aangeleverd, zodat de afweging op grond van actuele informatie kan worden gemaakt.

IV. Vaststellen beslagvrij bedrag

De gerechtsdeurwaarder moet ook voor het correct vaststellen van het beslagvrij bedrag kunnen achterhalen bij welke bank of banken een schuldenaar rekeninghouder is.

Het nieuwe artikel 475a lid 4 Rv heeft een beslagvrij bedrag bij een bankbeslag geïntroduceerd. Het doel van het artikel is om te voorkomen dat een schuldenaar niet meer kan voorzien in zijn primaire levensbehoeften.

Omdat de gerechtsdeurwaarder geen overzicht heeft van bankrekeningen, geldt dit beslagvrij bedrag bij iedere bankinstelling waar de schuldenaar bankiert. Getrouwde en samenwonende schuldenaren kunnen zo probleemloos meer dan € 8.000,00 sparen door bijvoorbeeld bij vier banken een rekening aan te houden en daarover het geld te verdelen. Voor elk van die rekeningen geldt immers een beslagvrije voet.

Dit is niet de bedoeling van de minister geweest maar was "helaas niet te voorkomen omdat er nog geen actueel overzicht is te verkrijgen van alle bankrekeningen die een schuldenaar heeft bij verschillende banken." De minister heeft destijds al aangegeven dat zodra er een centraal register tot stand komt en de gerechtsdeurwaarder daarop

⁶ KBvG Gerechtsdeurwaarders in Nederland, Kerncijfers over de eerste helft 2020, CBS 2020, projectnummer 304100, p. 10

⁷ KBvG Gerechtsdeurwaarders in Nederland, Kerncijfers over 2021H1. CBS 2021, projectnummer PR000992, p. 10

wordt aangesloten, de regeling inzake het beslagvrij bedrag kan worden aangepast, zodat eenmalig rekening gehouden wordt met het beslagvrij bedrag.⁸

Met het verwijzingsportaal is dat overzicht gerealiseerd. Het juiste beslagvrij bedrag kan worden vastgesteld, zodra de gerechtsdeurwaarder is aangesloten en dus overzicht heeft.

Brede steun

Aansluiting van de gerechtsdeurwaarder op het verwijzingsportaal is in de parlementaire behandeling van wetsvoorstel 35 225 uitgebreid aan bod gekomen. Niet alleen in de memorie van toelichting, naar aanleiding van de consultatie. Ook naar aanleiding van opmerkingen van de vaste commissie Justitie en Veiligheid en vragen van Tweede Kamerleden.

Ter illustratie hetgeen de minister voor Rechtsbescherming tijdens het wetgevingsoverleg benoemde:⁹

Om te beginnen is er verwezen naar het Verwijzingsportaal Bankgegevens. Ik geloof dat de heer Van Dam (CDA) en de heer Van Gent (VVD) daarnaar vroegen. Dat is eigenlijk een van de wensen die ook vanuit de deurwaarders komt, namelijk om daar toegang toe krijgen om een betere afweging te kunnen maken. De reden dat dat nog niet in dit wetsvoorstel zit, is dat dit verwijzingsportaal er nog niet is. Er ligt wetgeving in de Eerste Kamer die wel zoiets mogelijk maakt, weliswaar nog als voorziening, met name in het kader van de criminaliteitsbestrijding. Maar ik kan we voorstellen dat het op den duur ook voor deurwaarders het werk beter en efficiënter maakt omdat je op één centrale plek een goed overzicht krijgt. Ik kan u dus toezeggen dat als die regeling rond is en het verwijzingsportaal is opgezet, ik daar serieus naar zal kijken.

Het verwijzingsportaal waar u naar vroeg, is in oprichting. Ik zie ook dat dat straks meerdere functies kan hebben. Dat vraagt dan wel weer een nadere aanpassing van de wet. We gaan eerst kijken hoe dat werkt bij de fraude- en criminaliteitsbestrijding, maar ik begrijp heel goed de vraag die er bij deurwaarders is. Sterker nog, ik denk dat het als zij er toegang toe hebben hun werk beter en rechtvaardiger maakt, ook naar schuldenaren toe, dus ik sta er in beginsel positief in.

De toegevoegde waarde van real-time inzage in saldi door gerechtsdeurwaarders wordt breed onderschreven. Naast de eerder genoemde minister en staatssecretaris

⁸ Kamerstukken II 2018/2019, 35 225, nr. 3, p. 11.

⁹ Kamerstukken II 2019-2020, 35 225, nr. 20.

ook door bijvoorbeeld Sociaal Werk Nederland en de Nederlandse Orde van Advocaten:

“Verder wordt door de KBvG en Sociaal Werk Nederland gepleit voor de mogelijkheid om, naast rekeninginformatie ook banksaldi te kunnen opvragen. De Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) en de KBvG pleiten daarnaast voor een bankrekeningenregister. Indien door middel van dit register rekening- en saldo-informatie zou kunnen worden opgevraagd, zou dit de informatiepositie van de schuldeiser zeker verbeteren. Een dergelijk register bestaat nu nog niet. Om het bestaansminimum van schuldenaren toch te kunnen borgen, wordt een regeling voorgesteld die zonder een dergelijk register kan worden toegepast. Als er een bij wet ingesteld register is, kan in de instellingswet daarvan een grondslag worden ingevoerd voor de verstrekking van de rekening- en saldo-informatie. Het nu al invoeren van de mogelijkheid om banksaldi op te vragen, voegt weinig toe. Een banksaldo fluctueert de hele dag. Informatie hierover zal al snel verouderd zijn. Pas zodra het mogelijk is om via een centraal bankrekeningenregister de informatie digitaal op te vragen en daarna direct beslag te leggen, zal de mogelijkheid om rekeningsaldi op te vragen toegevoegde waarde hebben.”¹⁰

Tenslotte wordt aansluiting en inzage door de gerechtsdeurwaarder in de rechtswetenschap bepleit.¹¹ In het bijzonder verwijst de KBvG naar de bijdrage van prof. mr. A.W. Jongbloed in het Compendium Beslag- en Executierecht, waarin van diverse Europese lidstaten uiteen is gezet hoe het bankbeslag en de voorafgaande informatiebevoegdheid van rekeninginformatie en saldi door de gerechtsdeurwaarder effectief en veilig is geregeld.

Resumerend: aansluiting gerechtsdeurwaarders op het verwijzingsportaal

Met het gewijzigde verwijzingsportaal is nu een voorziening gerealiseerd die alle benodigde functionaliteiten bevat. Zowel ter voorkoming van zinloze bankbeslagen en bijbehorende kosten, als ter verhindering van de mogelijkheid tot het onttrekken van (bank-)vermogen aan verhaal en ter uitvoering van de EAPO-verordening op een manier die voldoet aan de eisen van deze tijd.

In de lijn met de door de wetgever gemaakte opmerkingen in de MvT van de Wet herziening beslag- en executierecht en de MvT van de uitvoeringswet EAPO, ligt het

¹⁰ Kamerstukken II 2018/2019, 35225, nr. 3 (MvT), p. 14

¹¹ M.I. Cazemier en O.M. Jans (red.), *Bestaansminimum en bankbeslag – bescherming van de schuldenaar bestendigd*, Den Haag: Boom juridisch 2018, p. 153 ev.; A.J. Moerman, *Bescherming van het bestaansminimum. Van eigen belang naar gezamenlijk belang*, Th. P. ten Brink e.a., *Het Nederlandse Bankbeslag; hoe kunnen knelpunten worden opgelost?* en A.W. Jongbloed, *Beslag op een bankrekening: tijd voor verandering?!*, allen in: S.J.W. van der Putten en M.R. van Zanten, *Compendium Beslag- en executierecht*, Den Haag: Sdu 2018, p. (resp.) 41, 603 en 631

dan ook in de rede gerechtsdeurwaarders aan te sluiten op de digitale infrastructuur van het verwijzingsportaal bankgegevens, zodat ook zij, op bestaande wettelijke grondslagen, de beschikking zullen hebben over bank- en saldogegevens.

De KBvG doet hier dan ook het vriendelijke doch dringende verzoek om gerechtsdeurwaarders toe te voegen aan de lijst van beroepsgroepen die het verwijzingsportaal mogen raadplegen.

De KBvG is bereid tot het geven van een nadere toelichting op deze reactie.

mr. S.J.W. van der Putten
Vicevoorzitter KBvG